

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра початкової та дошкільної освіти

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДИКА СИТУАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Ступінь магістра
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність 013 Початкова освіта
Освітньо-професійна програма: Початкова освіта

Миколаїв – 2022

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти Бреславська Г. Б.

РЕЦЕНЗЕНТ: Біда О.А., доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та психології ЗУІ ім. Ференца Ракоці II

Програму схвалено на засіданні кафедри початкової та дошкільної освіти
Протокол від «29» серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри _____ (Якименко С. І.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією педагогічного факультету

Протокол від «30» серпня 2022 року № 1

Голова навчально-методичної комісії _____ (Хрящевська Л.М.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «31» серпня 2021 року № 11

Голова навчально-методичної комісії _____

Анотація

Методика ситуційного навчання в підготовці майбутніх учителів початкової школи передбачає набуття студентами досвіду аналізу професійних ситуацій, прийняття самостійних рішень, пошуку відповідей на суперечливі питання майбутньої професійної діяльності на основі застосування теоретичних знань, умінь і компетенцій.

Ключові слова: ситуація, ситуційне навчання, педагогічна ситуація, ситуційні завдання, кейси.

Annotation

The method of situational learning in the training of future primary school teachers involves students gaining experience in analyzing professional situations, making independent decisions, finding answers to controversial questions of future professional activity based on the application of theoretical knowledge, skills and competencies.

Key words: situation, situational learning, pedagogical situation, situational tasks, cases.

ВСТУП

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Методика ситуаційного навчання в підготовці майбутніх учителів початкової школи» складена Паршук С.М. відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ступеня магістра спеціальності 013 Початкова освіта.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: технології ситуаційного навчання у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи..

Міждисциплінарні зв'язки: «Дидактика», «Теорія та методика викладання», «Основи педагогічної творчості», «Інноваційні технології в освіті».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

1.1. Мета курсу: засвоєння базових знань з актуальних питань ситуаційного навчання та побудови продуктивних людських взаємовідносин, формування навичок розв'язання педагогічних ситуацій у початковій школі.

1.2. Завдання курсу:

- ознайомити студентів з актуальними психологічними проблемами розв'язання педагогічних ситуацій в початковій школі;
- розкрити майбутнім фахівцям ефективну методологію вирішення ситуаційних завдань і прогнозування педагогічних ситуацій;
- оволодіння навичками попередження педагогічних ситуацій в напрямі їх ескалації у конфлікти.

Програмні результати навчання:

Програмні результати навчання:

ПРН -5 Знати методичні системи навчання учнів освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти.

ПРН - 8 Вміння володіти методиками вивчення індивідуальних особливостей перебігу пізнавальних процесів учнів та їх врахування в освітньому процесі.

ПРН - 10 Здатність моделювати процес навчання учнів початкової школи з певного предмету: розробляти проекти уроків та / або їх фрагменти, методичку роботи над окремими видами завдань.

1. 3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у професійно-педагогічній діяльності у галузі початкової освіти.

І. Загальнопредметні:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у професійно-педагогічній діяльності у галузі початкової освіти.

ЗК-2. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування із представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК-4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

ЗК-5. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність).

ЗК-6. Здатність використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-7. Здатність спілкуватися державною (за потреби – іншою) мовою усно та письмово.

II. Фахові:

СК-1. Мовно-комунікативна компетентність.

1.1. Здатність забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою.

1.2. Здатність формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів.

СК-2. Предметно-методична компетентність.

2.1. Здатність здійснювати аналіз нормативних документів, що регламентують початкову освіту; та реалізовувати на практиці цілі і завдання навчання предмета / освітньої галузі відповідно до Державного стандарту початкової освіти.

2.2. Здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів.

2.3. Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності.

2.4. Здатність здійснювати інтегроване навчання.

2.5. Здатність добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів.

СК-3. Інформаційно-цифрова компетентність.

3.1. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

3.2. Здатність ефективно використовувати наявні електронні ресурси та цифрові технології в освітньому процесі.

СК-4. Психологічна компетентність.

4.1. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

4.2. Здатність використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, Я-ідентичності.

4.3. Здатність формувати мотивацію учнів та організувати їхню пізнавальну діяльність.

4.4. Здатність формувати спільноту учнів, у якій кожен буде відчувати себе її частиною.

СК-5. Емоційно-етична компетентність.

5.1. Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами.

5.2. Здатність конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу.

5.3. Здатність усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.

5.4. Здатність до ефективного використання виховного потенціалу уроків та інших видів занять; формування навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки, поваги та толерантного ставлення до інших, до попередження та протидії булінгу.

СК-6. Компетентність педагогічного партнерства.

6.1. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно-зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі.

6.2. Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

6.3. Здатність працювати в команді із залученими фахівцями, асистентами вчителя для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.

СК-7. Інклюзивна компетентність.

7.1. Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища.

7.2. Здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами.

7.3. Здатність забезпечувати в інклюзивному освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

СК-8. Здоров'язберезувальна компетентність.

8.1. Здатність організувати безпечно освітнє середовище, використовувати здоров'язберезувальні технології під час освітнього процесу.

8.2. Здатність здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни.

8.3. Здатність формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя.

8.4. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності.

8.5. Надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу.

СК-9. Проєктувальна компетентність. Здатність проєктувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.

СК-10. Прогностична компетентність.

10.1. Здатність прогнозувати результати освітнього процесу.

10.2. Здатність планувати освітній процес.

СК-11. Організаційна компетентність.

11.1. Здатність організувати процес навчання, виховання і розвитку учнів.

11.2. Здатність організувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів.

СК-12. Оцінювально-аналітична компетентність.

12.1. Здатність оцінювати результати навчання учнів.

12.2. Здатність аналізувати результати навчання учнів.

12.3. Здатність забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів.

СК-13. Інноваційна компетентність.

13.1. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі.

13.2. Здатність використовувати інновації у професійній діяльності.

13.3. Здатність застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.

СК-14. Здатність до навчання впродовж життя. Здатність визначати умови та ресурси професійного розвитку упродовж життя.

СК-15. Рефлексивна компетентність.

15.1. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

15.2. Здатність до рефлексії та коригування освітнього процесу на основі врахування індивідуальних і вікових особливостей, навчальних досягнень здобувачів початкової освіти.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин/3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1. Сутність поняття «педагогічна ситуація».

Тема 1. Тлумачення поняття «ситуація» у наукових джерелах.

Тема 2. Структура педагогічних ситуацій.

Кредит 2. Класифікація педагогічних ситуацій».

Тема 3. Класифікатор педагогічних ситуацій.

Тема 4. Дидактичні вимоги до формулювання ситуаційних завдань

Кредит 3. Сутність поняття «ситуаційне завдання».

Тема 4. Структура ситуаційного завдання.

Тема 5. Алгоритми розв'язання педагогічних ситуацій.

3. Рекомендована література

Рекомендована література

базова

1. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н. П. Наволокова. — Х.: Вид. група «Основа», 2009. 176 с. (Серія «Золота педагогічна скарбниця»).
2. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 02.09.2022)
3. Осадченко І. І. Теорія і практика ситуаційного навчання у підготовці майбутніх учителів початкової школи : монографія. Умань : ПП Жовтий, 2012. 414 с.
4. Осадченко І. І. Методика виховної роботи : навч.-метод. посібник для викладачів та студ. пед. спец. вид. 2-ге. стереотипне. Умань : ПП Жовтий, 2012. 220 с.
5. Осадченко І. І. Психодидактичні засади застосування технології ситуаційного навчання у підготовці майбутніх учителів початкової школи : навч.- метод. посіб. для викладачів та студ. пед. спец. Умань : ПП Жовтий, 2012. 54 с.
6. Осадченко І. І. Ситуаційні завдання, кейси, збірки педагогічних ситуацій : навч.-метод. посібник для викладачів та студентів педагогічних спеціальностей. Умань : ПП Жовтий, 2012. 150 с.
7. Осадченко І. І. Методичні рекомендації щодо проведення виховної години з використанням технології ситуаційного навчання. Умань : РВЦ «Прометей», 2009. 12 с
8. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання. К. : СПД Кулінічев Б. М., 2007. 144 с.
9. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: підручник для студентів пед. факультетів. Київ: Грамота, 2012. 504 с.
10. Ситуаційна методика навчання: теорія і практика / Упор. О. Сидоренко, В.Чуба. – К. : Центр інновацій та розвитку, 2001. – 256 с.

Допоміжна

1. Бех І. Педагогічне регулювання виховної ситуації. Дошкільне виховання. 2010. № 4. С. 2–3.
2. Моделирование педагогических ситуаций: Проблемы повышения качества и эффективности общепедагогической подготовки учителя / Под ред. Ю.Н. Кулюткина, Г.С. Сухобской. – М. : Педагогика. – 1981. – 120 с.
3. Осадченко І. І. Декомпозиція поняття «педагогічна ситуація» (у контексті підготовки майбутніх учителів початкових класів)// Науковий вісник Чернівецького університету. – Серія : Педагогіка та психологія. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. Випуск 529. С. 127–137.
4. Осадченко І. І. Дидактичні проблеми застосування ситуаційної методики навчання у вищих навчальних закладах / Збірник наукових праць. – Серія : Педагогічні науки. Херсон : Видавництво ХДУ, 2010. Випуск 55. С. 329–335.
5. Осадченко І. І. Дидактичні умови застосування технології ситуаційного навчання у підготовці майбутніх учителів початкових класів на заняттях курсу «Методика виховної роботи» / Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія : Педагогічні науки. Луцьк, 2010. – Випуск 14. – С. 25–31.
6. Осадченко І. І. Загальна структурна характеристика технології навчання у підготовці майбутніх учителів початкових класів. Проблеми підготовки сучасного вчителя : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол.: Побірченко Н. С. (гол. ред.) та ін.]. Умань : ПП Жовтий О. О., 2011. Випуск 4. Частина 2. С. 13–21.

7. Осадченко І. І. Розробка класифікації педагогічних ситуацій на основі порівняльного аналізу наукових джерел. Вісник Черкаського університету. Сер. : Педагогічні науки. Черкаси, 2009. Вип. 145. С. 98–103.
8. Шеремета П., Каніщенко Г. Ситуаційні вправи, підготовлені на місцевому матеріалі. Ситуаційна методика навчання: теорія і практика. Київ: Центр інновацій та розвитку, 2001. С.129–135.
9. Як використовувати ситуаційні вправи / Ю.Дж.Одет, С.Бекер, В.М.Майкельніс, О.І.Сидоренко. Ситуаційна методика навчання: теорія і практика /. упор. О.Сидоренко, В.Чуба. Київ: Центр інновацій та розвитку, 2001. С.158–184.
10. Яремчук С. В. Роль "кейс"-методу в розвитку творчого потенціалу майбутнього педагога // Наука і освіта. - 2014. - № 6.

Інформаційні ресурси

1. 1. Електронна бібліотека підручників: <http://studentam.kiev.ua/>
2. Електронні бібліотеки: <http://dir.meta.ua/ua/science-education/e-libraries/>
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: <http://nbuv.gov.ua/>
4. Початкова школа. Вчитель - вчителю. Вчитель - учню. Вчитель - батькам. Поради шкільного психолога : <http://teacher.at.ua/>
5. Всеосвіта: <https://vseosvita.ua/seminar/list?id=5>
6. https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Navolokova_Enciclopedia.pdf

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання: контрольні роботи, поточне тестування, творчі проекти, самостійні роботи.